

LANDMÆNDENE EGNE LØSNINGER

Forord

Vi har 13 millioner grise i Danmark, hvilket gør os til det land i verden med flest grise pr. indbygger. Vores griseproduktion er en eksportsucces, hvor ca. 80 pct. eksporteres. Har du først sagt 'Danish', har du sagt 'bacon'.

Griseproduktionen i Danmark er i en konstant udvikling – men der er behov for yderligere udvikling for at sikre fremtidens legitimitet af griseproduktionen i Danmark. Der er stigende forventninger til klima, miljø, natur og dyrevelfærd. Samtidig med at pris fortsat er et af de væsentligste konkurrenceparametre – særligt på eksportmarkederne. Vi landmænd er opmærksomme på disse mange nye forventninger. Vi knokler hver dag for at leve op til dem, og vi ved godt, at vi endnu ikke er i mål.

Vi landmænd skal tage fremtiden i egne hænder. Det gjorde vi den 7. juni, hvor vi sammen med Tænketanken Frej, Boehringer Ingelheim, og DLR Kredit inviterede 90 landmænd til at finde på løsninger, så vi i fremtiden kan have en bæredygtig griseproduktion i Danmark. Turen gik fra AgriNord i Nordjylland til SAGRO i Midtjylland og Gefion og VKST på Sjælland.

De mange forslag til at forbedre vores griseproduktion i Danmark bliver præsenteret i denne folder. Nogle af forslagene kan vi landmænd gå ud og gøre i dag – og nogle af os gør det allerede. Men ved andre løsningsforslag har vi brug for samarbejde: Med selskaber, forbrugere og politikere.

Derfor håber vi, at denne folder og vores indsamlede forslag vil nå bredt omkring, så vi alle kan arbejde for, at griseproduktionen i Danmark bliver stadigt mere bæredygtig. Til gavn for producent, forbruger, planet og grisene.

Projektet er blevet til i samarbejde med:

Læsevejledning

Denne folder viser 90 landmænds innovative forslag til, hvad danske landmænd selv kan gøre for at bidrage til, at Danmarks griseproduktion får en større legitimitet, øget dyrevelfærd og i højere grad tilgodeser klima, miljø og biodiversitet.

Løsningsforslagene er blevet til ved workshops faciliteret af Frej, hvor fokus var på muligheder i stedet for forhindringer. Hver workshop lod landmænd på tværs af geografi, alder og visioner inspirere hinanden til at nytænke idéer indenfor griseproduktion, hvor der var plads til at tænke ud af boksen og til at drømme.

Resultatet af workshoppen er samlet i denne folder, som er opdelt efter (1) klima, miljø og biodiversitet, (2) dyrevelfærd og (3) legitimitet. Løsningsforslagene præsenteret i folderen er udarbejdet gennem workshopsene af driftige landmænd, men forslagene kan ikke ses som udtryk for, at alle landmænd, landboforeninger eller hele erhvervet som sådan anbefaler løsningerne.

Vi håber, at du som landmand, fødevareinteressert borger, politiker eller aktør med tilknytning til fødevareerhvervet vil lade dig inspirere af de mange gode forslag og se de store muligheder i at tage et fælles ejerskab og fælles ansvar for at gøre udfordringer til løsninger, samt at gå fra idé til handling .

Landmændene tager fremtiden i egne hænder

- en mere bæredygtig
griseproduktion

Miljø

Klima

Værdi

Forbrugere

Dyrevelfærd

Biodiversitet

Kvalitet

Landdistrikter

Klima, miljø og biodiversitet

1

Bedriftsklimaregnskab udvikles og anvendes

Der skal hurtigst muligt laves klimaregnskaber for de enkelte bedrifter, således at der er overblik over udledninger, og der kan skabes incitamenter for at igangsætte reduktionstiltag.

2

CO₂-besparelser fra landbruget skal også kunne tilskrives landbruget

Griseproducenter producerer mere end kød. Mange landmænd leverer til biogas og kan i fremtiden bidrage med *power-to-x*. Når der skal laves klimaregnskaber for bedriften, står landmændene uden at blive tilskrevet CO₂-besparelsen. Landmænd bør tilskrives en del af CO₂-besparelserne.

3

Rammer for bæredygtige investeringer

Rammerne for bæredygtige investeringer skal udformes enkle og let gennemskuelige, så flere landmænd investerer bæredygtigt. Dertil kommer, at enkle og gennemskuelige rammer og regler, vil gøre det lettere for landmænd og kreditgivere at dokumentere bæredygtige investeringer.

Klima, miljø og biodiversitet

4

Alternativt protein til foder og foderudnyttelse

Der findes mange nye kilder til foder i Danmark. Alt fra orme til alger og græs kan sikre en mere bæredygtig gris. Desuden er det en del af den gode historie. Der skal investeres i en opskalering af produktionen af alternative proteiner til foder i Danmark.

5

Klima og lovgivning skal følges ad

Det er vigtigt at lovgivningen følger med udviklingen af klimaregnskaber og at klimaregnskaber godskrives på en måde der gør det mere attraktivt at producere klimavenligt.

6

Tilskudsordning til natur og klima

Der skal være produktion der, hvor det giver mening, og natur og klimatiltag, der hvor det giver mening. Landmændene er jordejere på godt og ondt. De kan også blive naturforvaltere, og det bør der være en tilskudsordning til. Det kan være gennem en omfordeling af landbrugsstøtten. Kort sagt skal brugen af EU-midlerne moderniseres.

Klima, miljø og biodiversitet

7

Skab incitament for være cirkulære og dyrke eget foder

Der skal skabes økonomisk incitament for at tænke mere cirkulært. Det vil i bedste fald gavne klima, miljø og biodiversitet. Produktion af eget protein, minimering af udledning fra stalde og opvarmning af staldene ved brug af gylle er fremtiden.

8

Hurtigere sagsbehandling til vådområder

Der skal være hurtigere sagsbehandling, når det kommer til bl.a. vådområder til tilbageholdelse af kvælstof og fosfor. Der er for mange bureaukratiske benspænd, der gør det svært at tilgodese miljø.

9

Lav fleksible anlæg, der kan omstilles efter behov

Anlæg er en store investering for en landmand, og anlæggene bygges derfor med forventningen om en lang levetid. Derfor er skiftende krav med kort indfasning udfordrende. Landmændene kan tilstræbe at lave staldinventar og anlæg, der er mere fleksible, og som kan følge med samfundets omstilling og krav. Politikerne kan også med fordel hjælpe landmændene ved at lave mere stabile rammevilkår med tidlige meldinger om fremtidens krav, således at der er tid til at indtænke dette i nye anlæg.

Dyrevelfærd

10

Opnå enighed og forståelse om dyrevelfærdsbegrebet

Der er behov for enighed om dyrevelfærdsbegrebet, og hvad god og ambitiøs dyrevelfærd er baseret på faglighed. Dette er nødvendigt for at undgå at forvirre forbrugerne samt for at undgå, at der politisk skydes meget bredt. Der kan med fordel laves en rangliste over dyrevelfærd.

11

Mere strøelse og godt foder giver sunde dyr

Grisene har i dag strøelse og godt foder. Meget tyder på, at man kan få endnu sundere dyr ved at have yderligere strøelse og endnu bedre foder. Det hjælper med at tilgodese grisenes naturlige adfærd, og det kan yderligere være med til at forebygge både halebid og luftvejslidelser.

12

Undgå højt medicinforbrug og halekupering

Halekupering og højt medicinforbrug er to af de praksisser inden for den danske griseproduktion, der er mest udkældte. Endnu mere plads i staldene og endnu mere strøelse er to af de tiltag, som kan være med til at nedsætte smitterisikoen og behovet for antibiotika, samt risikoen for halebid og dermed behov for halekupering.

13

Find et alternativ til kastrering

Landmænd har i lang tid kastreret grise for at undgå ornelugt. Dette bør undgås, så der skal findes et alternativ til kastrering, såsom avl. Der bør nedsættes en arbejdsgruppe med fokus på at finde alternativer til kastrering. Arbejdsgruppen skal bestå af landmænd, andelsselskaber og forskere, og den bør skal afrapportere til politikerne.

Dyrevelfærd

14

Lyt til hvad forbrugeren ønsker

Samfundskontrakten mellem borgere og landmænd er vigtig. Forbrugeren skal forstå, hvorfor grise produceres, som de gør, men landmænd skal også turde lytte til, hvad forbrugerne ønsker.

15

QR-koder med ærlige historier på produkterne

Sæt QR-koder på produktet, så forbrugeren kan se på varen, hvor grisen er opvokset, og læse om grisens historie. Det skal være den ærlige version, der skal på produktet.

16

Vidensdeling blandt landmænd og forskere

Undervisning og vidensdeling inden for nyeste viden på tværs af landmænd og forskere er vigtig. Det skal hjælpe landmænd med at blive klogere på, hvad godt landmandsskab og god management er.

Boehringer Ingelheim

”Boehringer Ingelheim har et stærkt ønske om også i fremtiden at være partnere for landbruget i en sund og bæredygtig svineproduktion. Vores fokus er dyrevelfærd samt forebyggelse af smitte og udbredelse af zoonoser. Vi lever i en digitaliseret tidsalder og derfor investerer Boehringer Ingelheim i disse år i innovative digitale hjælpemidler til smitteopsporing, smittebeskyttelse og tidlig påvisning af infektioner. På den måde kan forebyggelse af smerte og sygdom målrettes, og derved medvirke til at optimere dyrevelfærden.”

– Poul Rathkjen, Project Development
Manager, Boehringer Ingelheim

dlr-kredit

”DLR ønsker at spille en nøglerolle i den grønne omstilling – ikke mindst for griseproducenterne. Målet når vi ved tilbyde attraktive grønne lån og løbende at udvide lånemulighederne til bæredygtige aktiviteter. Som noget nyt kan danske griseproducenter nu få grønne DLR-lån til stalde med gylleforsuring eller hyppig gylleudslusning. DLR er i tæt og proaktiv dialog med landbrugssektoren, så flere landmænd også fremadrettet kan få adgang til DLR’s grønne lån, i takt med at der udvikles dokumenterbare, bæredygtige løsninger. Derfor er vi glade for at være en del af Landmændene tager fremtiden i egne hænder, da landmændenes ideer er et vigtigt skridt i retning af fremtidens løsninger.”

- Pernille Lohmann, Direktør i DLR-kredit

Legitimitet

17

Legitimitet og stolthed gennem dyrevelfærd og bæredygtighed

Danskere skal kunne være stolte af landbruget. Stoltheden kan komme gennem øget kvalitet, dyrevelfærd og hensyn til klima. Miljø, klima og biodiversitet og ambitiøs dyrevelfærd er også alle essentielle parametre for legitimitet af dansk griseproduktion. Der skal skabes økonomiske incitamenter til at gøre det bedre.

18

Vis, at vi kan producere bæredygtigt og tjene penge uden støtte

Den danske griseproduktion er førende inden for bæredygtighed, men der opnås først reel legitimitet, når danske griseproducenter kan få lov til at vise, at vi kan være uafhængige af støtten. Det er dog centralt at huske lige konkurrencevilkår på det globale marked, som danske griseproducenter leverer til.

19

Transparens og åbenhed i de nationale medier

Landmænd skal lære at forklare frem for forsvare. Der skal kunne sættes ord på det svære og det gode. Der skal være åbenhed og transparens.

Invitér journalister og medier ud til staldene, så der skabes transparens uden for landmændenes egen boble og ud i de bredere medier og aviser.

20

Tiltræk unge til staldene og til landdistrikterne

Der skal tiltrækkes flere unge til arbejdspladser i landdistrikterne gennem landbruget. Det kan gøres ved at unge ambassadører fra staldene ud på uddannelsesinstitutionerne. Det, og nye teknologier, skal tiltrække flere unge til arbejdspladserne og til landdistrikterne.

Legitimitet

21

Stop med slagtilbud på kød i supermarkedet

Danskere skal begynde at betale en højere pris for de danske fødevarer. Særligt dansk kød, der skal kunne score højt på dyrevelfærd, miljø, klima og biodiversitet bør være dyrere, end det er i dag. Gode fødevarer koster penge at producere. Detailkæden bærer en del af ansvaret for ikke at sætte kød på tilbud.

22

Skolesamarbejder, undervisning og besøg

Skolesamarbejder, undervisningsmateriale og skolepraktik skal være med til at skabe forståelse af erhvervet for børn og unge. Der kan desuden blive etableret besøgsproduktioner tæt på byerne, der kan hjælpe med at skabe forståelse for erhvervet gennem besøg.

23

Fællesspisning for forståelse

Mødet mellem forbruger og producent skal være mere intimt, og der være plads til de store spørgsmål.

Fællesspisninger kan hjælpe med til at bygge bro mellem land og by, samt til at skabe en øget forståelse for erhvervet.

24

Samspil mellem landmænd og lokalsamfund

Der skal være et bedre samspil mellem landmænd og lokalsamfund. Dette gøres bl.a. gennem at støtte op om foreningsliv og lokalsamfund. Landmænd har desuden et ansvar for at øge integrationen af de udenlandske medarbejdere i lokalsamfundet.

En mere bæredygtig fremtid

Den danske griseproduktion står ved en skillevej. Der er øgede forventninger til dyrevelfærd, klima og miljø, og hvis griseproduktionen i Danmark i fremtiden skal have legitimitet blandt befolkningen, så er der behov for yderligere ambitiøse tiltag inden for dansk griseproduktion. I Tænk tanken Frej ønsker vi, at de danske griseproducenter selv tager fremtiden i egne hænder og er med til at stille løsningsforslag til, hvordan de lever op til de øgede forventninger og krav.

I Frej tror vi nemlig på, at den bæredygtige udvikling bedst skabes i samarbejde mellem de, der laver rammevilkårene, og de, som skaber de reelle forandringer - de danske landmænd. Derfor inviterede vi den 7. juni 90 landmænd til at tage fremtiden i egne hænder. Med på dagen var også formand for Venstre Jakob Ellemann-Jensen, Marie Bjerre (V) og Bjarne Laustsen (S)

Turen gik fra AgriNord i Nordjylland til SAGRO i Midtjylland og Gefion i på Sjælland, hvor både unge og ældre landmænd fik muligheden for at tænke innovativt og sparre med politikerne om fremtidens mere bæredygtige griseproduktion i Danmark. Udfordringer var givet og nedskrevet på forhånd: Klima, miljø og biodiversitet, dyrevelfærd samt legitimitet. Formålet med dagen var således at lade landmændenes visioner, drømme og løsninger spire. Og de kom med mange ambitiøse forslag.

Du har nu læst landmændenes løsningsforslag. Opgaven er nu at gå fra ord til handling. Landmændene kan og skal selv gøre noget ude på gårdene, politikerne skal skabe de rette og stabile rammevilkår inde fra Christiansborg, mens forbrugerne i køledisken kan vælge det danske kød og være villige til at slippe lidt flere penge for bedre kvalitet og højere dyrevelfærd. Hvis vi alle arbejder sammen, så kan vi fortsat i fremtiden smide en dansk pølse på grillen og vide, at vi har gjort det lidt bedre.

Laura Have Hoffmann, Tænk tanken Frej

